

WPISUJE UCZEŃ**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY****KOD UCZNIA**

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIA

--	--	--	--	--	--	--

*dzień miesiąc rok**miejsce
na naklejkę
z kodem*☐

dysleksja

**PRÓBNY EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH****Instrukcja dla ucznia**

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 11 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ kratek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 30. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

**Czas pracy:
120 minut****Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Powodzenia!

GH-A1

Złoty wiek

Zadania od 1. do 8. rozwiąż na podstawie tekstu I.

Tekst I

Cztery wieki ludzkości¹

Pierwszy nastał wiek złoty, który bez karzącej dłoni, z własnej woli strzegł prawa i sprawiedliwości. Nie było lęku i nie było kary, nikt nie musiał czytać groźnych słów prawa rytych na tablicach z miedzi. Pokorny tłum nie drżał przed wyrokami sędziów. Bez sądu wszyscy czuli się bezpieczni. [...] Jeszcze urwiste fosy miast nie opasały [...], nie było hełmu, miecza, a nie znając broni, bezpiecznie żyło się w pokoju.

Ziemia sama, swobodna, nie dotknięta pługiem, wydawała plony. A nie żądając więcej, niż mieli bez trudu, ludzie zbierali owoc z drzew, górskie poziomki, tarniny, jagody jeżyn zwisające z ciemnych gałęzi i żółędzie, które opadały z rozłożystego dębu. Kwitła wieczna wiosna. [...]

Kiedy Jowisz zepchnął Saturna w mroczny kraj Tartaru – nastał wiek srebrny, gorszy od złotego, wspanialszy niż wiek miedzi. Jowisz skrócił czas trwania starożytnej wiosny i rok podzielił na cztery pory: zimę, lato, zmienną jesień i krótkotrwałą wiosnę. Wtedy po raz pierwszy w dziejach świata gorące powietrze zawrzało upałem i po raz pierwszy mrozem ścięte zawisło chmurami. Wtedy zaczęto szukać schronienia. Za domy służyły jaskinie, gęste zarośla, plecione z gałęzi szałas. Wtedy po raz pierwszy rzucono ziarno w długie bruzdy pól, po raz pierwszy ryknęły woły jarzmem przygniecione.

Potem nadszedł wiek trzeci – miedziany [spizowy]. Gwałtowny, porywczy do broni. A jednak nie zbrodniczy. Ostatni wiek – żelazny. Natychmiast wszystkie zbrodnie, skłonności do złego wdarły się weń zuchwale, uciekły wstyd, prawda, uczciwość; na ich miejsce weszły – zdrada, podstęp, oszustwo, przemoc i zbrodnia żądza posiadania. Żeglarz żagle podaje wiatrom, lecz ich jeszcze nie zna. Sosny, które długo stały sobie na wysokich górach, teraz skaczą na nieznanych falach. A chytry człowiek ziemię pociął granicami, ziemię, co była dotąd wspólna wszystkim [...]. Lecz nie tylko zmuszono ziemię, by dawała plony, pokarmy hojne – wdarto się w jej wnętrze. Tam to chciwa dłoń znalazła i z mroku ziemi wydobyła bogactwo – tę przyczynę wszystkich przyszłych nieszczęść.

Zjawiło się na świecie okrutne żelazo i okrutniejsze od żelaza złoto. Nadeszła wojna i w zapale walki ramieniem krwią ociekającym miecz podniosła.

Owidiusz², *Przemiany*, wybór i przekład A. Kamieńska, Warszawa 1969.

¹ cztery wieki ludzkości – w mitologii grecko-rzymskiej okresy historii świata

² Owidiusz, Publius Ovidius Naso (43 p.n.e.–18 n.e.) – poeta rzymski; główne dzieła: *Miłości*, *Heroidy*, *O kosmetyce*, *Sztuka kochania*, *Przemiany*, *Żale*

Zadanie 1. (0–1)

Cztery okresy w dziejach ludzkości zostały wymienione w tekście I w następującej kolejności:

- A. złoty, srebrny, miedziany, spizowy.
- B. złoty, srebrny, spizowy, miedziany.
- C. złoty, miedziany, srebrny, żelazny.
- D. złoty, srebrny, spizowy, żelazny.

Zadanie 2. (0–1)

Wiek złoty to okres

- A. przed naszą erą.
- B. bliżej nieokreślony.
- C. obejmujący sto lat.
- D. początkowy naszej ery.

Zadanie 3. (0–1)

Przyczyna przemiany wieku złotego w srebrny to

- A. walka bogów.
- B. zmiana klimatu.
- C. zepsucie ludzkości.
- D. używanie narzędzi.

Zadanie 4. (0–1)

Człowiek musiał zacząć pracować w wieku

- A. złotym.
- B. srebrnym.
- C. żelaznym.
- D. spiżowym.

Zadanie 5. (0–1)

Przyczyną nieszczęść ludzkości była

- A. chciwość.
- B. bezradność.
- C. porywczność.
- D. gwałtowność.

Zadanie 6. (0–1)

Kluczową cechą dziejów ludzkości według Owidiusza jest

- A. stabilizacja.
- B. cykliczność.
- C. przeobrażenie.
- D. niezmienność.

Zadanie 7. (0–1)

Która z przedstawionych reprodukcji ilustruje Owidiuszowy *wiek złoty*?

A.

Jan Matejko, fragment obrazu

B.

Leon Wyczółkowski, obraz olejny

C.

Fot.: autor nieznany

D.

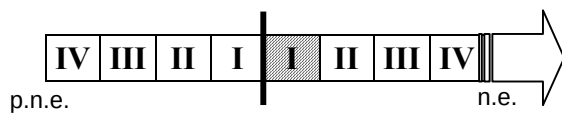

Fot.: Marek Kozłowski

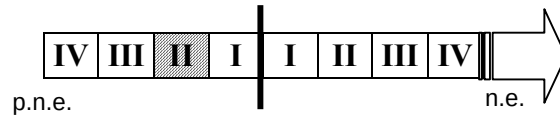
Zadanie 8. (0-1)

Owidiusz tworzył poetycki wizerunek historii świata od 2 r. n.e., to znaczy w wieku

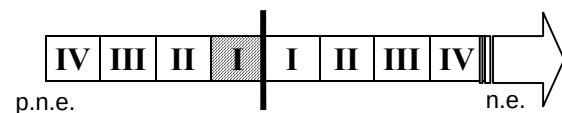
A.

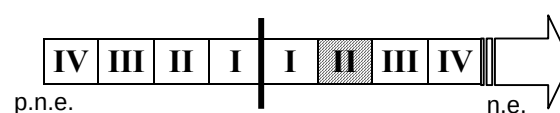
B.

C.

D.

Zadania od 9. do 14. związane są z tekstem II.

Tekst II

Matecznik¹

A za tą mgłą na koniec (jak wieść gminna² głosi)
Ciągnie się bardzo piękna, żyzna okolica:
Główna królestwa zwierząt i roślin stolica.
W niej są złożone wszystkich drzew i ziół nasiona,
Z których się rozrastają na świat ich plemiona;
W niej, jak w arce Noego, z wszelkich zwierząt rodu
Jedna przynajmniej para chowa się dla płodu.
W samym środku (jak słyhać) mają swoje dwory:
Dawny Tur, Żubr i Niedźwiedź, puszcza imperatory.
(...)
Słyhać, że tam w stolicy, między zwierzętami
Dobre są obyczaje, bo rządzą się sami;
Jeszcze cywilizacją ludzką nie popsuci,
Nie znają praw własności, która świat nasz klóci,
Nie znają pojedyneków ni wojennej sztuki.
Jak ojce żyły w raju, tak dziś żyją wnuki,
Dzikie i swojskie razem, w miłości i zgodzie,
Nigdy jeden drugiego nie kasa ni bodzie.

Nawet gdyby tam człowiek wpadł, chociaż niezbrojny,
To by środkiem bestyi przechodził spokojny;
One by nań patrzyły tym wzrokiem zdziwienia,
Jakim w owym ostatnim, szóstym dniu stworzenia
Ojce ich pierwsze, co się w ogrójcu³ gnieździły,
Patrzyły na Adama, nim się z nim skłóciły.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1980.

¹ matecznik – miejsce w lesie, z którego wywodzą się wszystkie rody mieszkających tam zwierząt

² wieść gminna – opowieści ludu

³ w ogrójcu – w ogrodzie

Zadanie 9. (0–1)

W puszczy życie toczy się zgodnie z Owidiuszowym opisem wieku

- A. złotego.
- B. żelaznego.
- C. srebrnego.
- D. spiżowego.

Zadanie 10. (0–1)

Stosunki między zwierzętami w mateczniku są oparte na

- A. lęku.
- B. posłuchu.
- C. akceptacji.
- D. rywalizacji.

Zadanie 11. (0–1)

Opis matecznika związany został z obrazem arki Noego za pomocą

- A. epitetu. B. alegorii. C. metafor. D. porównania.

Zadanie 12. (0–1)

Z którego cytatu można wnioskować, że zasady funkcjonowania świata zwierząt w mateczniku nie ulegają zmianom?

- A. *Jedna przynajmniej para chowa się dla płodu./*
B. *Nie znają praw własności, która świat nasz klóci./*
C. *Jak ojce żyły w raju, tak dziś żyją wnuki./*
D. *Nigdy jeden drugiego nie kąsa ni bodzie./*

Zadanie 13. (0–1)

W opinii narratora cywilizację ludzką cechuje

- A. miłość i zgoda.
B. powszechny pokój.
C. potrzeba posiadania.
D. szacunek dla tradycji.

Zadanie 14. (0–1)

W tekście występują literackie nawiązania do tradycji

- A. mitologicznej.
B. historycznej.
C. narodowej.
D. biblijnej.

Zadania od 15. do 20. rozwiąż na podstawie tekstu III.

Tekst III**Na dom w Czarnolesie**

Panie, to moja praca, a zdarzenie Twoje;
Raczysz błogosławieństwo dać do końca swoje.
Inszy niechaj pałace marmorowe mają
I szczerym złotogłowem ściany obijają,
Ja, Panie, niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym,
A Ty mię zdrowiem opatrz i sumnieniem czystym,
Pożywieniem ućciwym, ludzką życzliwością,
Obyczajmi znośnymi, nieprzykrą starością.

Jan Kochanowski, *Fraszki*, Wrocław 1991.

Zadanie 15. (0–1)

Podmiot mówiący w wierszu zwraca się bezpośrednio do

- A. Boga. B. domu. C. człowieka. D. czytelnika.

Zadanie 16. (0–1)

Które z wymienionych określeń odnosi się do domu w Czarnolesie?

- A. *pałace marmorowe*
B. *gniaździe ojczystym*
C. *obyczajmi znośnymi*
D. *szczerym złotogłowem*

Zadanie 17. (0–1)

Według podmiotu mówiącego szczęście w życiu osiąga się dzięki

- A. ambicjom i pracowitości.
B. błogosławieństwu Boga.
C. częstym modlitwom.
D. bogactwu i zdrowiu.

Zadanie 18. (0–1)

W wierszu Jana Kochanowskiego dominują

- A. fakty.
B. opinie.
C. prośby.
D. marzenia.

Zadanie 19. (0–1)

Z tekstu wynika, że miejscem, w którym podmiot mówiący odnajduje szczęście, jest

- A. biblijny raj.
B. kraina poezji.
C. marmurowy pałac.
D. dom w Czarnolesie.

Zadanie 20. (0–1)

Tekst III ma charakter

- A. listu. B. kazania. C. modlitwy. D. przemówienia.

Zadania od 21. do 26. związane są z tekstem IV.

Tekst IV

Złoty Wiek Polski

[W okresie renesansu] w dziedzinie sztuki Polska pod wieloma względami wciąż leżała na peryferiach Europy. [...] Jednakże w [...] świecie idei, w dziedzinie nauki, literatury i wiedzy, talent Polaków okazał się zadziwiająco bogaty i głęboki. Bez cienia przesady można tu okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów¹ nazwać Złotym Wiekiem Polski. [...]

[...] ci, którzy przyczyniali się do rozkwitu artystycznego i umysłowego epoki, byli ludźmi naprawdę wybitnymi [...]. Wśród nich postacią największej miary był niewątpliwie Mikołaj Kopernik (1473-1543). [...] Miał umysł uniwersalny w pełnym i dosłownym znaczeniu tego wyrazu. Jego odkrycie, że Ziemia obraca się wokół Słońca, spowodowało w panującym wcześniej systemie podstawowych pojęć i kategorii filozoficznych najbardziej radykalny przewrót, jaki można sobie wyobrazić.

Pierwsze miejsce po Koperniku zajmuje Jan Kochanowski (1530-1584). Jako ojciec poezji pisanej w języku polskim ukazał Polakom piękno ich języka.

Ostatnim spośród wielkich epoki renesansu był Jan Zamoyski (1542-1605). Mimo swej pozycji czołowego polityka epoki, znalazł czas na przebudowę rodzinnego Zamościa i przekształcenie go we wzorowe miasto swych czasów. [...]

Mimo odmiennych dróg życiowych Kopernika, Kochanowskiego i Zamoyskiego łączyło wiele wspólnych cech. Po pierwsze wszyscy trzej otrzymali wspaniałe wykształcenie. Studiowali m.in. w Padwie, która była przodującą uczelnią europejską, a w roku 1563 Zamoyski sprawował tam godność rektora. Po drugie, wszyscy dogłębnie interesowali się starożytnością i świetnie znali twórczość klasyków. [...] Po trzecie, wszyscy świadomie doskonalili w sobie wszystkie te umiejętności, które wynikały z ich indywidualnych uzdolnień. Kopernik – astronom – był także doktorem medycyny i prawa kanonicznego; Kochanowski – poeta – studiował politykę; Zamoyski – polityk – studiował poezję. Po czwarte, wszyscy trzej byli postaciami publicznymi o bardzo silnym poczuciu swych obywatelskich obowiązków. [...]

¹ dwaj ostatni Jagiellonowie – Zygmunt I Stary (panował w latach 1506–1548) i jego syn Zygmunt II August (panował w latach 1548–1572)

Na podstawie: Norman Davies, *Boże igrzysko. Historia Polski*, Kraków 1990.

Zadanie 21. (0–1)

Złoty Wiek Polski to okres od roku do roku

Zadanie 22. (0–1)

Na podstawie tekstu IV wyjaśnij pojęcie *umysł uniwersalny*.

.....

.....

Zadanie 23. (0–1)

Kopernik odkrył, że Ziemia obraca się wokół Słońca. Podaj dwie dziedziny wiedzy, w których to odkrycie miało zasadnicze znaczenie.

-
-

Zadanie 24. (0–1)

Jan Kochanowski *ukazał Polakom piękno ich języka*. Wyjaśnij sens tego zwrotu.

.....
.....

Zadanie 25. (0–2)

Napisz tekst, który mógłby zostać zamieszczony w encyklopedii jako objaśnienie hasła *Jan Zamoyski*. Wykorzystaj cztery informacje podane przez Normana Daviesa.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 26. (0–1)

Wymień trzy cechy charakteryzujące wszystkich wybitnych przedstawicieli epoki renesansu.

-
-
-

Zadanie 27. (0–1)

Spośród podanych poniżej określeń wypisz te, które wyjaśniają przenośny sens wyrażenia *złoty wiek*.

wiek w dziejach ludzkości; czas rozkwitu; okres szczęśliwości; okres podporządkowania człowieka naturze; rozwój artystyczny i umysłowy; czas bez pracy

.....
.....

Zadanie 28. (0–1)

Zaprojektuj napis na pomniku upamiętniającym wybitnych przedstawicieli Złotego Wieku Polski.

Zadanie 29. (0–5)

W imieniu kolegów z twojej klasy napisz skierowane do innych uczniów zaproszenie na wykład o wybitnych przedstawicielach Złotego Wieku Polski.

Zadanie 30. (0–16)

Napisz rozprawkę na temat: *Czy pomoc bliźnim może być źródłem szczęścia?* Posłuż się trzema argumentami, w tym co najmniej jednym z literatury. Rozwiń przynajmniej jeden z nich.

Pamiętaj, że Twoja praca powinna zająć nie mniej niż połowę wyznaczonego miejsca.
